

KONVENCIJA O PRAVIMA OSOBA SA INVALIDITETOM

PREAMBULA

Države Članice ove Konvencije,

- (a) *Pozivajući se na principe propisane u Povelji Ujedinjenih Nacija koji priznaju urođeno dostojanstvo i vrijednost i jednaka i neotuđiva prava svih članova ljudske porodice kao osnovu slobode, pravde i mira u svijetu,*
- (b) *Priznajući da su Ujedinjene Nacije, u Univerzalnoj Deklaraciji o ljudskim pravima i u Međunarodnim Poveljama o ljudskim pravima, proglasile i saglasile se da svako ima pravo na sva prava i slobode koja su određena pomenutim aktima, bez ikakve razlike,*
- (c) *Ponovo potvrđujući univerzalnost, nedjeljivost i međuzavisnost svih ljudskih prava i osnovnih sloboda kao i potrebu da se osobama sa invaliditetom garantira puno uživanje pomenutih prava, bez ikakve razlike,*
- (d) *Pozivajući se na Međunarodnu Povelju o ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, Međunarodnu Povelju o civilnim i političkim pravima, Međunarodnu Konvenciju za uklanjanje svih oblika rasne diskriminacije, Međunarodnu Konvenciju o uklanjanju svih oblika diskriminacije protiv žena, Konvenciju protiv mučenja i drugih okrutnih, neljudskih ili ponižavajućih postupaka ili kazni, Konvenciju o pravima djeteta, i Međunarodnu Konvenciju za zaštitu prava svih radnika migranata i članova njihovih porodica,*
- (e) *Priznajući da je invaliditet koncept koji se razvija i da je invaliditet rezultat interakcije između osoba sa umanjenim sposobnostima i barijera u stavovima i okruženju koja spriječava njihovo puno i efektivno učešće u društvu na osnovu jednakosti sa drugima,*
- (f) *Priznajući značaj principa i smjernica za stvaranje politike sadržanih u Svjetskom programu akcije za osobe sa invaliditetom i Standardnim Pravilima o izjednačavanju mogućnosti za osobe sa invaliditetom, kao i njihov uticaj na promoviranje, formuliranje i procjenu politika, planova, programa i aktivnosti na državnim, regionalnim i međunarodnim nivoima na daljem izjednačavanju mogućnosti za osobe sa invaliditetom,*
- (g) *Naglašavajući značaj usmjeravanja pitanja o invaliditetu kao integralnog dijela relevantnih strategija za održivi razvoj,*
- (h) *Priznajući takođe da je diskriminacija protiv bilo koje osobe na osnovu invaliditeta kršenje urođenog dostojanstva i vrijednosti ljudskog bića,*
- (i) *Priznajući dalje različitosti osoba sa invaliditetom,*
- (j) *Priznajući potrebu za promoviranje i zaštitu ljudskih prava svih osoba sa invaliditetom, uključujući one kojima je potreban veći stepen podrške,*
- (k) *Zabrinute što, uprkos ovim različitim instrumentima i obavezama, osobe sa invaliditetom nastavljaju da se suočavaju sa barijerama za njihovo učešće u društvu kao jednakih članova, kao i sa kršenjima njihovih ljudskih prava širom svijeta,*
- (l) *Priznajući značaj međunarodne saradnje za poboljšanje uslova života za osobe sa invaliditetom u svakoj zemlji, naročito u zemljama u razvoju,*
- (lj) *Priznajući značaj vrijednih postojećih i potencijalnih doprinosa osoba sa invaliditetom cjelokupnom blagostanju i raznovrsnosti njihovih zajednica, i da će promoviranje punog uživanja ljudskih prava i osnovnih sloboda osoba sa*

invaliditetom i njihovog punog učešća dovesti do njihovog povećanog osjećaja pripadnosti i do značajnih pomaka u ljudskom, društvenom i ekonomskom razvoju društva i iskorjenjivanju siromaštva,

- (m) *Priznajući* značaj lične autonomije i neovisnosti osoba sa invaliditetom, uključujući slobodu tih osoba da same vrše izbore o svom životu,
- (n) *Uzimajući u obzir* da osobe sa onesposobljenjima/ invaliditetom trebaju imati mogućnost da budu aktivno uključene u procese donošenja odluka o politici i programima, uključujući onih koji ih se direktno tiču,
- (nj) *Zabrinute* zbog teških uslova sa kojima se suočavaju osobe sa invaliditetom koje su izložene višestrukim ili pogoršanim oblicima diskriminacije po osnovu rase, boje kože, pola, jezika, vjere, političkog ili drugačijeg mišljenja, nacionalnog, etničkog ili socijalnog porijekla, imovine, rođenja, starosne dobi ili drugog statusa,
- (o) *Priznajući* da su žene i djevojke sa invaliditetom često izložene većem riziku, kako u okviru tako i izvan svojih domova, od nasilja, povređivanja ili zlostavljanja, zanemarivanja ili nemarnog tretmana, maltretiranja ili eksploatacija,
- (p) *Priznajući* da djeca sa invaliditetom treba da u potpunosti uživaju sva ljudska prava i osnovne slobode na osnovu jednakosti sa drugom djecom, i pozivajući se na obaveze koje su Države Članice Konvencije o pravima djeteta preuzele u vezi s tim,
- (r) *Naglašavajući* potrebu da se perspektiva gendera (spolnih razlika) uključi u svim naporima na promoviranju punog uživanja ljudskih prava i osnovnih sloboda osoba sa invaliditetom,
- (s) *Naglašavajući* činjenicu da većina osoba sa invaliditetom žive u uslovima siromaštva, i priznajući u tom smislu potrebu da se hitno podigne pitanje negativnog uticaja siromaštva na osobe sa invaliditetom,
- (š) *Imajući* na umu da su uslovi mira i sigurnosti zasnovani na punom poštivanju svrhi i principa sadržanih u Povelji Ujedinjenih Nacija i pridržavanje primjenjivih instrumenata za ljudska prava od nezamjenjivog značaja za punu zaštitu osoba sa invaliditetom, posebno tokom oružanih sukoba i strane okupacije,
- (t) *Priznajući* značaj pristupačnosti fizičkoj, društvenoj, ekonomskoj i kulturnoj sredini, zdravstvu i obrazovanju i informacijama i komunikacijama, u omogućavanju osobama sa invaliditetom da u potpunosti uživaju sva ljudska prava i osnovne slobode,
- (u) *Shvatajući* da pojedinac, koji ima obaveze prema drugim pojedincima i zajednici kojoj on ili ona pripada, ima odgovornost da teži ka promoviranju i pridržavanju prava prepoznatih u Međunarodnim dokumentima o ljudskim pravima,
- (v) *Uvjerene* da je porodica prirodna i osnovna jedinica u društvu i ima pravo na zaštitu od strane društva i države, te da osobe sa invaliditetom treba da dobiju neophodnu zaštitu i pomoć koja će porodicama omogućiti da doprinesu punom i jednakom uživanju prava od strane osoba sa invaliditetom,
- (z) *Uvjerene* da će sveobuhvatna i integralna međunarodna konvencija za promoviranje i zaštitu prava i dostojanstva osoba sa invaliditetom značajno doprinijeti smanjenju značajnih društvenih nepogodnosti kojima su izložene osobe sa invaliditetom i da će promovirati njihovo učešće u civilnim, političkim, ekonomskim, socijalnim i kulturnim sferama života uz jednake mogućnosti, kako u razvijenim, tako i u zemljama u razvoju,

Saglasne su sa slijedećim:

ČLAN 1

SVRHA

Svrha ove Konvencije je promoviranje, zaštita i osiguravanje punog i jednakog uživanja svih ljudskih prava i osnovnih sloboda za sve osobe sa invaliditetom, i promoviranje poštivanja njihovog urođenog dostojanstva.

Osobe sa invaliditetom uključuju osobe koje imaju dugoročnu fizičku, mentalnu, intelektualnu ili osjetilnu umanjenu sposobnost koja u interakciji sa različitim barijerama može otežati njihovo puno i efektivno učešće u društvu na osnovu jednakosti sa drugima.

ČLAN 2

DEFINICIJE

Za svrhe ove Konvencije:

“Komunikacija” uključuje jezike, prikazivanje teksta, Brajevo pismo, dodirnu komunikaciju, formate sa velikim slovima, pristupačne multimedije kao i pisane, audio snimke, jednostavni jezik, ljude čitače i augmentativne i alternativne modalitete, sredstva i formate komunikacije, uključujući pristupačne informacijske i komunikacijske tehnologije.

“Jezik” obuhvata govorne i znakovne jezike i druge oblike negovornih jezika.

“Diskriminacija po osnovu invaliditeta” predstavlja bilo koje razlikovanje, isključivanje ili ograničavanje po osnovu invaliditeta čija svrha ili efekat ograničava ili poništava priznanje, uživanje ili ostvarivanje, na osnovu jednakosti sa drugima, svih ljudskih prava i osnovnih sloboda u političkoj, ekonomskoj, društvenoj, kulturnoj, građanskoj ili nekoj drugoj sferi. Uključuje sve oblike diskriminacije, uključujući uskraćivanje odgovarajuće prilagodbe.

“Odgovarajuća Prilagodba” predstavlja neophodno i odgovarajuće modificiranje i prilagođavanje koje ne predstavlja nesrazmjeran ili neprimjeren teret, potrebne u konkretnim slučajevima, sa ciljem osiguranja osobama sa invaliditetom da uživaju ili ostvaruju sva ljudska prava i osnovne slobode, na osnovu jednakosti sa ostalima.

“Univerzalni dizajn” podrazumijeva dizajniranje proizvoda, okruženja, programa i usluga tako da sva lica mogu u najvećoj mogućoj mjeri da ih koriste bez potrebe za adaptiranje ili specijalizirani dizajn. „Univerzalni dizajn” neće isključivati pomoćna sredstva koja su potrebna za određene grupe osoba sa invaliditetom kada su im takva sredstva potrebna.

ČLAN 3

OPŠTI PRINCIPI

Principi ove Konvencije biće:

- (a) Poštivanje urođenog dostojanstva, individualne autonomije uključujući slobodu vlastitog izbora, i neovisnost osoba;
- (b) Nediskriminacija;
- (c) Puno i efektivno učešće i uključenost u društvo;
- (d) Poštivanje različitosti i prihvatanje osoba sa invaliditetom kao dijela ljudske raznolikosti i humanosti;
- (e) Jednakost mogućnosti;
- (f) Pristupačnost;
- (g) Jednakost između muškaraca i žena;
- (h) Poštivanje razvijajućih kapaciteta djece sa invaliditetom i poštivanje prava djece sa invaliditetom da očuvaju sopstveni identitet.

ČLAN 4

OPŠTE OBAVEZE

1. Države Članice obavezuju se da će osigurati i promovirati puno ostvarivanje svih ljudskih prava i osnovnih sloboda za sve osobe sa invaliditetom bez diskriminacije bilo koje vrste po osnovu invaliditeta. S tim u vezi, Države Članice obavezuju se da će:
 - (a) usvojiti sve odgovarajuće zakonodavne, administrativne i druge mjere za primjenu prava priznatih ovom Konvencijom;
 - (b) poduzeti sve odgovarajuće mjere, uključujući zakonodavstvo, da izmijene ili ponište postojeće zakone, podzakonske akte, običaje i prakse koje predstavljaju diskriminaciju protiv osoba sa invaliditetom;
 - (c) uzeti u obzir zaštitu i promoviranje ljudskih prava osoba sa invaliditetom u svim politikama i programima;
 - (d) uzdržati se od preduzimanja bilo kog akta ili prakse koja nije u skladu sa ovom Konvencijom i osigurati da javne vlasti i institucije postupaju u skladu sa ovom Konvencijom;
 - (e) poduzeti sve odgovarajuće mjere da uklone diskriminaciju po osnovu invaliditeta od strane bilo koje osobe, organizacije ili privatnog poduzetnika;
 - (f) poduzeti ili promovirati istraživanje i razvoj univerzalno dizajniranih dobara, usluga, opreme i objekata, kao što je definisano u Članu 2 ove Konvencije, koji zahtijevaju minimalne moguće prilagodbe i što manje troškove za zadovoljenje specifičnih potreba osoba sa invaliditetom, za promoviranje njihove dostupnosti i korištenja, i promovirao univerzalni dizajn u izradi standarda i smjernica;
 - (g) poduzeti ili promovirati istraživanje i razvoj, i promovirati dostupnost i korištenje novih tehnologija, uključujući informacijske i komunikacijske tehnologije, sredstva za kretanje, pomagala i pomoćne tehnologije, podesne za osobe sa invaliditetom, dajući prednost tehnologijama po pristupačnim cijenama;
 - (h) obezbijediti pristupačne informacije za osobe sa invaliditetom o sredstvima za kretanje, pomagalima i pomoćnim tehnologijama, uključujući nove tehnologije, kao i druge oblike pomoći, usluge i ustanove za podršku;
 - (i) promovirati obuku stručnjaka i osoblja koje radi sa osobama sa invaliditetom u oblasti prava priznatih ovom Konvencijom kako bi se što bolje pružila pomoć i usluge koje su zagarantovane pomenutim pravima.
2. U vezi sa ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima, svaka Država Članica će poduzeti mjere uz maksimalnu upotrebu sredstava kojima raspolažu i, po potrebi, u okviru međunarodne saradnje, sa ciljem progresivnog dostizanja punog ostvarivanja ovih prava, bez predrasuda prema obavezama koje proizilaze iz ove Konvencije, a koje se moraju neodložno primijeniti u skladu sa međunarodnim zakonom.
3. U razvijanju i primjeni zakonodavstva i politike za primjenu ove Konvencije, kao i u drugim procesima donošenja odluka u vezi sa pitanjima koja se odnose na osobe sa invaliditetom, Države Članice će blisko konsultirati i aktivno uključivati osobe sa invaliditetom, uključujući djecu sa invaliditetom, kroz organizacije koje ih predstavljaju.

4. Niti jedan dio ove Konvencije neće uticati na odredbe koje su pogodnije za ostvarivanje prava osoba sa invaliditetom, a koja se mogu nalaziti u zakonu Države Članice ili u međunarodnom zakonu koji je na snazi za tu Državu. Neće biti nikakvih ograničenja ili odstupanja od bilo kojih osnovnih ljudskih prava koja su priznata ili koja postoje u okviru bilo koje Države Članice ove Konvencije na osnovu drugih zakona, konvencija, propisa ili običaja, pod izgovorom da ova Konvencija ne priznaje ta prava ili da ih priznaje u užem obimu.
5. Odredbe ove Konvencije odnose se na sve dijelove federalnih država bez ikakvih ograničenja ili izuzetaka.

ČLAN 5

JEDNAKOST I NEDISKRIMINACIJA

1. Države Članice priznaju da su sve osobe jednake pred i po zakonu i da imaju pravo bez ikakve diskriminacije na jednaku zaštitu i jednaku korist od zakona.
2. Države Članice će zabraniti svaku diskriminaciju po osnovu invaliditeta i garantirati osobama sa invaliditetom jednaku i efektivnu pravnu zaštitu od diskriminacije po bilo kom osnovu.
3. U cilju promoviranja jednakosti i ukidanja diskriminacije, Države Članice će poduzeti sve odgovarajuće korake da osiguraju pružanje odgovarajuće prilagodbe.
4. Posebne mjere neophodne za ubrzavanje ili postizanje stvarne jednakosti osoba sa invaliditetom neće se smatrati diskriminacijom po ovoj Konvenciji.

ČLAN 6

ŽENE SA INVALIDITETOM

1. Države Članice priznaju da su žene i djevojke sa invaliditetom izložene višestrukoj diskriminaciji i s tim u vezi će poduzeti mjere kako bi se ženama i djevojkama sa invaliditetom osiguralo puno i jednako uživanje svih ljudskih prava i osnovnih sloboda.
2. Države Članice će poduzeti sve odgovarajuće mjere da osiguraju puni razvoj, napredovanje i osnaživanje žena, u svrhu garantiranja ostvarivanja i uživanja ljudskih prava i osnovnih sloboda propisanih ovom Konvencijom.

ČLAN 7

DJECA SA INVALIDITETOM

1. Države Članice će poduzeti sve neophodne mjere da djeci sa invaliditetom osiguraju puno uživanje svih ljudskih prava i osnovnih sloboda na osnovu jednakosti sa drugom djecom.
2. U svim aktivnostima koje se tiču djece sa invaliditetom, prvenstvena pažnja biće posvećena najboljem interesu djeteta.
3. Države Članice će osigurati da djeca sa invaliditetom imaju pravo da slobodno izraze svoje stavove o svim pitanjima koja ih se tiču, u skladu sa njihovom starosnom dobi i zrelosti, a na osnovu jednakosti sa drugom djecom, i da će im se u ostvarivanju tog prava pružiti pomoć koja je odgovarajuća za njihovo invaliditet i starosnu dob.

ČLAN 8

PODIZANJE SVIJEŠTI

1. Države Članice obavezuju se da usvoje neodložne, efektivne i odgovarajuće mjere kako bi:
 - (a) podigle nivo društvene svijesti, uključujući i na nivou porodice, o osobama sa invaliditetom, kao i izgradnju poštovanja prava i dostojanstva osoba sa invaliditetom;

- (b) se borile protiv stereotipa, predrasuda i štetnih praksi koje se odnose na osobe sa invaliditetom, uključujući one zasnovane na spolu i starosnoj dobi, u svim aspektima života;
- (c) promovirale svjesnost o sposobnostima i doprinosima osoba sa invaliditetom.

2. Mjere za dostizanje ovog cilja uključuju:

- (a) pokretanje i održavanje efektivnih kampanja za podizanje javne svijesti napravljenih da:
 - (i) podstiču prihvatanje prava osoba sa invaliditetom;
 - (ii) promoviraju pozitivno viđenje i veću društvenu svjesnost o osobama sa invaliditetom;
 - (iii) promoviraju priznanje vještina, vrijednosti, sposobnosti i doprinosa osoba sa invaliditetom na radnom mjestu i na tržištu rada;
- (b) izgradnju stavova kojima se poštuju prava osoba sa invaliditetom na svim nivoima obrazovnog sistema, uključujući svu djecu od najmlađeg uzrasta;
- (c) ohrabrivanje svih organa medija da prikazuju osobe sa invaliditetom na način koji je u skladu sa svrhom ove Konvencije;
- (d) promoviranje programa obuke za razvijanje svjesnosti o osobama sa invaliditetom i njihovim pravima.

ČLAN 9

PRISTUPAČNOST

1. Kako bi omogućile osobama sa invaliditetom da žive neovisno i u potpunosti učestvuju u svim aspektima života, Države Članice će poduzeti odgovarajuće mjere da osobama sa invaliditetom, na osnovu jednakosti sa drugima, osiguraju pristup fizičkoj okolini, prevozu, informacijama i komunikacijama, uključujući informacijske i komunikacijske tehnologije i sisteme, i drugim objektima i uslugama koje se pružaju ili su otvorene za javnost, kako u gradskim tako i u seoskim područjima. Ove mjere, koje će uključivati identificiranje i uklanjanje barijera pristupačnosti, između ostalog će se primjenjivati na:
 - (a) zgrade, puteve, prevoz i druge otvorene i zatvorene objekte, uključujući škole, stambene objekte, medicinske ustanove i radna mjesta;
 - (b) informacije, komunikacije i druge usluge, uključujući elektronske usluge i usluge za slučaj vanrednih situacija.
2. Države Članice će takođe poduzeti odgovarajuće mjere da:
 - (a) razviju, podstiču i nadgledaju primjenu minimalnih standarda i smjernica za pristupačnost zgrada i usluga otvorenih ili namijenjenih javnosti;
 - (b) osiguraju da privatna lica koja pružaju pogodnosti i usluge koje su otvorene ili namijenjene javnosti, uzmu u obzir sve aspekte pristupačnosti za osobe sa invaliditetom;
 - (c) obezbijede obuku o pitanjima pristupačnosti za sve aktere sa kojima se susreću osobe sa invaliditetom;
 - (d) obezbijede natpise na Brajevom pismu i u lako čitljivim i razumljivim formama u zgradama i ustanovama koje su otvorene za javnost;

- (e) pruže oblike ljudske pomoći i posrednike, uključujući vodiče, čitače i profesionalne prevodioce znakovnog jezika, kako bi olakšali pristupačnost javnim zgradama i drugim ustanovama otvorenim za javnost;
- (f) promoviraju druge odgovarajuće oblike pomoći i podrške za osobe sa invaliditetom kako bi im osigurale pristup informacijama;
- (g) promoviraju pristup za osobe sa invaliditetom novim informacijskim i komunikacijskim tehnologijama i sistemima, uključujući i Internet;
- (h) promoviraju dizajn, razvoj, proizvodnju i distribuciju pristupačnih informacijskih i komunikacijskih tehnologija u ranoj fazi, kako bi ove tehnologije i sistemi postali pristupačni uz minimalne troškove.

ČLAN 10

PRAVO NA ŽIVOT

Države Članice ponovo potvrđuju da svako ljudsko biće ima urođeno pravo na život i preduzeće sve potrebne mjere da osiguraju osobama sa invaliditetom efektivno uživanje tog prava na osnovu jednakosti sa drugima.

ČLAN 11

RIZIČNE SITUACIJE I HUMANITARNA VANREDNA STANJA

Države Članice će poduzeti, u skladu sa svojim obavezama prema međunarodnom pravu, uključujući međunarodno humanitarno pravo i međunarodni zakon o ljudskim pravima, sve neophodne mjere da osiguraju zaštitu i sigurnost osoba sa invaliditetom tokom rizičnih situacija, uključujući situacije oružanog sukoba, humanitarnih vanrednih stanja i pojave prirodnih nepogoda.

ČLAN 12

JEDNAKO PRIZNAVANJE PRED ZAKONOM

1. Države Članice ponovo potvrđuju da osobe sa invaliditetom svuda imaju pravo da kao osobe budu priznate pred zakonom.
2. Države Članice će priznati da osobe sa invaliditetom uživaju pravnu sposobnost na osnovu jednakosti sa drugima u svim aspektima života.
3. Države Članice će poduzeti odgovarajuće mjere da osobama sa invaliditetom obezbijede pristup podršci koju mogu trebati u uživanju njihove pravne sposobnosti.
4. Države Članice će osigurati da sve mjere koje se odnose na uživanje pravne sposobnosti obezbijede odgovarajuće i efektivne mehanizme zaštite za sprečavanje zloupotrebe u skladu sa međunarodnim zakonom o ljudskim pravima. Ti mehanizmi zaštite će osigurati da mjere koje se odnose na uživanje pravne sposobnosti poštuju prava, volju i ono što osoba voli, isključuju svaki sukob interesa i nedozvoljeno miješanje, proporcionalne su i prilagođene okolnostima te osobe, primjenjive su u najkraćem mogućem roku i predmet su redovnoj reviziji od strane nadležnog, neovisnog i nepristrasnog organa ili sudskog tijela. Mehanizmi zaštite će biti proporcionalni stepenu u kom takve mjere utiču na prava i interese osoba sa invaliditetom.
5. Shodno odredbama ovog člana, Države Članice će poduzeti sve odgovarajuće i efektivne mjere da osiguraju jednako pravo osoba sa invaliditetom da posjeduju ili naslijede imovinu, kontroliraju svoje vlastite finansijske

poslove i imaju jednak pristup zajmovima u bankama, hipotekama i drugim oblicima finansijskog kredita, i osiguraće da osobe sa invaliditetom nisu neosnovano lišene svoje imovine.

ČLAN 13

PRISTUP PRAVDI

1. Države Članice će osigurati efektivan pristup pravdi za osobe sa invaliditetom na osnovu jednakosti sa drugima, uključujući kroz pružanje proceduralnih i prilagodbi primjerenih starosnoj dobi, kako bi se omogućila njihova efektivna uloga kao direktnih i indirektnih učesnika, uključujući i kao svjedoka, u svim pravnim postupcima, uključujući istražne i druge preliminarne faze postupka.
2. Da bi pomogle osiguravanje efektivnog pristupa pravdi za osobe sa invaliditetom, Države Članice će promovirati odgovarajuću obuku za osobe koje rade u polju pravosuđa, uključujući policijsko i zatvorsko osoblje.

ČLAN 14

SLOBODA I SIGURNOST OSOBE

1. Države Članice će osigurati da osobe sa invaliditetom, na osnovu jednakosti sa drugima:
 - (a) uživaju pravo na slobodu i sigurnost ličnosti;
 - (b) nisu nezakonito ili neosnovano lišeni slobode, i da će svako lišavanje slobode biti u skladu sa zakonom, i da postojanje invaliditeta ni u kom slučaju neće biti opravdanje za lišavanje slobode;
2. Države Članice će osigurati da ako su osobe sa invaliditetom lišene slobode kroz bilo koje procese, te osobe imaju, na osnovu jednakosti sa drugima, pravo na garancije u skladu sa međunarodnim zakonom o ljudskim pravima i da se sa njima postupa u skladu sa ciljevima i principima ove Konvencije, uključujući kroz pružanje odgovarajućih prilagodbi.

ČLAN 15

SLOBODA OD MUČENJA ILI OKRUTNOG, NELJUDSKOG ILI DEGRADIRAJUĆEG POSTUPANJA ILI KAZNE

1. Niko neće biti podvrgnut mučenju ili okrutnom, neljudskom ili ponižavajućem postupanju ili kazni. Posebno, niti jedna osoba neće biti predmetom medicinskog ili naučnog istraživanja bez pristanka date osobe.
2. Države Članice će poduzeti sve efektivne zakonodavne, administrativne, sudske ili druge mjere kako bi na osnovu jednakosti sa drugima spriječile da osobe sa invaliditetom budu podvrgnute mučenju ili okrutnom, neljudskom ili ponižavajućem postupanju ili kazni.

ČLAN 16

SLOBODA OD EKSPLOATACIJE, NASILJA I ZLOSTAVLJANJA

1. Države Članice će poduzeti sve odgovarajuće zakonodavne, administrativne, socijalne, obrazovne i druge mjere da zaštite osobe sa invaliditetom, kako unutar tako i izvan njihovog doma, od svih oblika eksploatacije, nasilja i zlostavljanja, uključujući i aspekte tih djela zasnovane na spolu.
2. Države Članice će takođe poduzeti sve odgovarajuće mjere da spriječe sve oblike eksploatacije, nasilja i zlostavljanja kroz osiguravanje, između ostalog, odgovarajućih oblika pomoći i podrške koji su osjetljivi na starosnu dob i spol za osobe sa invaliditetom i njihove porodice i njegovatelje, uključujući kroz pružanje informacija i obrazovanja o tome kako izbjeći, prepoznati i izvjestiti o slučajevima eksploatacije, nasilja i zlostavljanja. Države Članice će osigurati da će usluge za zaštitu biti osjetljive na starosnu dob, spol i invaliditet.

3. Kako bi spriječile pojavu svih oblika eksploatacije, nasilja i zlostavljanja, Države Članice će osigurati da neovisni organi efektivno nadgledaju sve objekte i programe namijenjene za korištenje od strane osoba sa invaliditetom.
4. Države Članice će poduzeti sve odgovarajuće mjere, uključujući pružanje usluga zaštite, da promoviraju fizički, spoznajni i psihološki oporavak, rehabilitaciju i socijalnu reintegraciju osoba sa invaliditetom koje su bile žrtve bilo kojeg oblika eksploatacije, nasilja ili zlostavljanja. Taj oporavak i reintegracija odvijat će se u okruženju koje podstiče zdravlje, blagostanje, samopoštovanje, dostojanstvo i autonomiju osobe i vodi računa o posebnim potrebama vezanim za spol i starosnu dob.
5. Države Članice će usvojiti efektivno zakonodavstvo i politiku, uključujući i fokusirano zakonodavstvo i politiku o ženama i djeci, u cilju osiguravanja da se slučajevi eksploatacije, nasilja i zlostavljanja protiv osoba sa invaliditetom identificiraju, istraže i, gdje je odgovarajuće, krivično sankcioniraju.

ČLAN 17

ZAŠTITA INTEGRITETA OSOBE

Svaka osoba sa invaliditetom ima pravo na poštivanje njegovog ili njenog fizičkog i mentalnog integriteta na osnovu jednakosti sa drugima.

ČLAN 18

SLOBODA KRETANJA I DRŽAVLJANSTVO

1. Države Članice će priznati pravo osoba sa invaliditetom na slobodu kretanja, slobodu da izaberu svoje mjesto stanovanja i državljanstvo, na osnovu jednakosti sa drugima, uključujući kroz osiguravanje da osobe sa invaliditetom:
 - (a) imaju pravo na sticanje i promjenu državljanstva i da im državljanstvo nije bezrazložno uskraćeno, niti na osnovu invaliditeta;
 - (b) nisu lišene, po osnovu invaliditeta, mogućnosti da steknu, posjeduju i koriste isprave o svom državljanstvu ili druge identifikacione isprave, niti da koriste relevantne procese kao što su imigracioni postupci, koji mogu biti potrebni za omogućavanje ostvarivanja prava na slobodu kretanja;
 - (c) su slobodne da napuste bilo koju zemlju, uključujući i svoju vlastitu;
 - (d) nisu neosnovano niti na osnovu invaliditeta, lišeni prava da uđu u svoju vlastitu zemlju.
2. Djeca sa invaliditetom biće registrirana odmah po rođenju i od rođenja će uživati pravo na ime, pravo da steknu državljanstvo te, koliko je to moguće, pravo da poznaju i dobiju njegu od svojih roditelja.

ČLAN 19

NEOVISAN ŽIVOT I UKLJUČENOST U ZAJEDNICU

Države Članice ove Konvencije priznaju jednako pravo svih osoba sa invaliditetom da žive u zajednici, sa jednakim izborima sa drugima, i poduzeće efektivne i odgovarajuće mjere da omoguće osobama sa invaliditetom puno uživanje ovog prava, kao i njihovo puno uključivanje i učestvovanje u zajednici, uključujući kroz osiguravanje da:

- (a) osobe sa invaliditetom imaju mogućnost da izaberu svoje mjesto stanovanja i gdje i sa kim žive, na osnovu jednakosti sa drugima, i nisu obavezni živjeti u određenom životnom uređenju;

- (b) osobe sa invaliditetom imaju pristup spektru usluga podrške u vlastitom domu, prebivalištima ili drugim uslugama u zajednici, uključujući ličnu pomoć koja je potrebna za podršku za život i uključivanje u zajednicu, i sprečavanje izolacije ili segregacije iz zajednice;
- (c) usluge i objekti u zajednici koji su namijenjeni opštem stanovništvu, budu na raspolaganju osobama sa invaliditetom na osnovu jednakosti sa drugima i da odgovaraju na njihove potrebe.

ČLAN 20

LIČNA POKRETLJIVOST

Države Članice će poduzeti efektivne mjere da osiguraju ličnu pokretljivost sa najvećom mogućom neovisnošću za osobe sa invaliditetom, uključujući:

- (a) omogućavanje lične pokretljivosti osoba sa invaliditetom na način i u vrijeme koje oni izaberu, i po pristupačnim cijenama;
- (b) omogućavanje pristupa za osobe sa invaliditetom kvalitetnim pomagalicama za pokretljivost, spravama, pomoćnim tehnologijama i oblicima žive pomoći i posrednicima, uključujući kroz ponudu po prihvatljivim cijenama;
- (c) pružanje obuke u vještinama pokretljivosti za osobe sa invaliditetom i profesionalno osoblje koje radi sa osobama sa invaliditetom;
- (d) ohrabrivanje poduzetnika koji proizvode pomagala za kretanje, sprave i pomoćne tehnologije da uzmu u obzir sve aspekte pokretljivosti za osobe sa invaliditetom.

ČLAN 21

SLOBODA IZRAŽAVANJA I MIŠLJENJA I PRISTUP INFORMACIJAMA

Države Članice će poduzeti sve odgovarajuće mjere da osiguraju da osobe sa invaliditetom mogu ostvariti svoje pravo na slobodu izražavanja i mišljenja, na osnovu jednakosti sa drugima, uključujući slobodu da traže, primaju i prenose informacije i ideje kroz sve oblike komunikacije po njihovom izboru, kao što je definisano u Članu 2 ove Konvencije, uključujući:

- (a) pružanje informacija namijenjenih za opštu javnost na vrijeme i bez dodatnih troškova za osobe sa invaliditetom u pristupačnim formatima i koristeći tehnologije koje su primjerene različitim vrstama invaliditeta;
- (b) prihvatanje i omogućavanje upotrebe znakovnih jezika, Brajevog pisma, augmentativne i alternativne komunikacije, i svih drugih pristupačnih načina, modaliteta i formata komunikacije po izboru osoba sa invaliditetom u zvaničnim komunikacijama;
- (c) zalaganje da privatna lica i organizacije koje pružaju usluge za opštu javnost, uključujući internet, pružaju informacije i usluge u pristupačnim formatima koje mogu koristiti osobe sa invaliditetom;
- (d) ohrabrivanje masovnih medija, uključujući pružaoce informacija putem Interneta, da svoje usluge učine pristupačnim za osobe sa invaliditetom;
- (e) priznavanje i promoviranje korištenja znakovnog jezika.

ČLAN 22

POŠTIVANJE PRIVATNOSTI

1. Niti jedna osoba sa invaliditetom, bez obzira na mjesto boravišta ili uslove života, neće biti podvrgnuta neosnovanom ili nezakonitom uplitanju u njegovu ili njenu privatnost, porodicu, dom ili prepisku ili druge vrste komunikacije, kao niti nezakonitim napadima na njegovu ili njenu čast i ugled. Osobe sa invaliditetom imaju pravo na zakonsku zaštitu od takvih uplitanja ili napada.
2. Države Članice će zaštititi privatnost ličnih, zdravstvenih i informacija o rehabilitaciji osoba sa invaliditetom na osnovu jednakosti sa drugima.

ČLAN 23

POŠTIVANJE DOMA I PORODICE

1. Države Članice će poduzeti efektivne i odgovarajuće mjere kako bi eliminirale diskriminaciju protiv osoba sa invaliditetom u svim pitanjima koja se odnose na brak, porodicu, roditeljstvo i lične odnose, i osiguraće na osnovu jednakosti sa drugima:
 - (a) priznavanje prava svih osoba sa invaliditetom koji su u pogodnim godinama da stupe u brak i osnuju porodicu na osnovu slobodnog i punog pristanka budućih supružnika;
 - (b) priznavanje prava osoba sa invaliditetom da slobodno i odgovorno odlučuju o broju i razmaku između svoje djece i da imaju pristup informacijama primjerenim starosnoj dobi, obrazovanju o reprodukciji i planiranju porodice, te pružanje sredstava potrebnih za omogućavanje ostvarivanja ovih prava;
 - (c) da će osobe sa invaliditetom, uključujući djecu, zadržati svoju plodnost na osnovu jednakosti s drugima.
2. Države Članice će osigurati prava i odgovornosti osoba sa invaliditetom u vezi sa starateljstvom, punomoćstvom i usvajanjem djece, ili sličnim institucijama, gdje ovi koncepti postoje u državnom zakonodavstvu; u svim slučajevima interesi djece će biti od vrhovne važnosti. Države Članice će pružiti odgovarajuću pomoć osobama sa invaliditetom pri izvršavanju njihovih odgovornosti u odgajanju djeteta.
3. Države Članice će osigurati da djeca sa invaliditetom imaju ista prava u pogledu života u porodici. U cilju ostvarivanja ovih prava, i sprečavanja skrivanja, napuštanja, zanemarivanja i segregacije djece sa invaliditetom, Države Članice se obavezuju da će pružiti sveobuhvatne informacije od početka, kao i usluge i podršku djeci sa invaliditetom i njihovim porodicama.
4. Države Članice će osigurati da dijete neće biti odvojeno od njegovih ili njenih roditelja protiv njihove volje, izuzev kada nadležne vlasti, koje su podložne sudskoj reviziji, odluče, u skladu sa primjenjivim zakonima i procedurama, da je takvo odvajanje neophodno radi najboljeg interesa djeteta. Dijete ni u kom slučaju neće biti odvojeno od svojih roditelja po osnovu invaliditeta kako djeteta, tako ili jednog ili oba roditelja.
5. Države Članice će, tamo gdje neposredna porodica nije u mogućnosti da pruži njegu djetetu sa invaliditetom, poduzeti sve napore da obezbijede alternativnu njegu u okviru šire porodice, te u slučaju da to nije moguće, u porodičnom okruženju u okviru zajednice.

ČLAN 24

OBRAZOVANJE

1. Države Članice priznaju pravo osoba sa invaliditetom na obrazovanje. U cilju ostvarivanja ovog prava bez diskriminacije i na osnovu jednakih mogućnosti, Države Članice će osigurati inkluzivni obrazovni sistem na svim nivoima i cjeloživotno učenje usmjereno na:
 - (a) puni razvoj ljudskog potencijala i osjećaja dostojanstva i lične vrijednosti, kao i jačanje poštivanja ljudskih prava, osnovnih sloboda i ljudske raznolikosti;
 - (b) razvoj osoba sa invaliditetom i njihove ličnosti, talenata i kreativnosti, kao i njihovih mentalnih i fizičkih mogućnosti, do najvišeg potencijala;
 - (c) omogućavanje osobama sa invaliditetom da efektivno učestvuju u slobodnom društvu.
2. Pri ostvarivanju ovog prava, Države Članice će osigurati:
 - (a) da osobe sa invaliditetom nisu isključene iz opšteg obrazovnog sistema na osnovu svog invaliditeta, i da djeca sa invaliditetom nisu isključena iz besplatnog i obaveznog školovanja u osnovnim i srednjim školama na osnovu njihovog invaliditeta;
 - (b) da osobe sa invaliditetom imaju pristupa inkluzivnom, kvalitetnom i besplatnom osnovnom i srednjem obrazovanju u zajednicama u kojima žive na osnovu jednakosti sa drugima;
 - (c) odgovarajuću prilagodbu zahtjevima pojedinaca;
 - (d) da osobe sa invaliditetom dobiju potrebnu podršku, u okviru opšteg obrazovnog sistema, za omogućavanje njihovog efektivnog obrazovanja;
 - (e) obezbjeđivanje efektivnih individualiziranih mjera podrške u sredinama koje maksimiziraju akademski i društveni razvoj, u skladu sa ciljem pune uključenosti.
3. Države Članice će omogućiti osobama sa invaliditetom da nauče životne i vještine za društveni razvoj kako bi omogućile njihovo puno i jednako učešće u obrazovanju i kao članova zajednice. S tim u vezi, Države Članice će poduzeti odgovarajuće mjere, uključujući:
 - (a) omogućavanje učenja Brajevog pisma, alternativnog pisma, augmentativnih i alternativnih modaliteta, sredstava i oblika komunikacije i vještina orijentacije i pokretljivosti, i izvođenje peer support-a i mentorstva;
 - (b) omogućavanje učenja znakovnog jezika i promoviranje lingvističkog identiteta zajednice gluhih osoba;
 - (c) osiguravanje da se obrazovanje osoba, a posebno djece, koje su slijepe, gluhe i gluhoslijepe, izvodi na najpogodnijim jezicima i modalitetima i sredstvima komunikacije za datog pojedinca, i u sredinama koje maksimiziraju akademski i društveni razvoj.
4. Kako bi pomogle sigurnom ostvarivanju ovog prava, Države Članice će poduzeti odgovarajuće mjere da zapošljavaju nastavnike koji su kvalificirani u znakovnom jeziku i/ili Brajevom pismu, uključujući i nastavnike sa invaliditetom, i obuče stručnjake i osoblje koje radi na svim obrazovnim nivoima. Takva obuka će obuhvatiti razvoj svijesti o invaliditetu i upotrebu odgovarajućih augmentativnih i alternativnih modaliteta, sredstava i oblika

komunikacije, tehnike obrazovanja i materijala za podršku za osobe sa invaliditetom.

5. Države Članice će osigurati da osobe sa invaliditetom mogu imati pristup opštem višem obrazovanju, stručnoj obuci, obrazovanju za odrasle i cjeloživotnom učenju bez diskriminacije i na osnovu jednakosti sa drugima. S tim u vezi, Države Članice će osigurati pružanje odgovarajuće prilagodbe osobama sa invaliditetom.

ČLAN 25

ZDRAVLJE

Države Članice priznaju da osobe sa invaliditetom imaju pravo na uživanje najvišeg dostupnog standarda zdravlja bez diskriminacije po osnovu invaliditeta. Države Članice će poduzeti sve odgovarajuće mjere da osobama sa invaliditetom osiguraju pristup zdravstvenim uslugama koje su odgovarajuće za potrebe vezane za spol, uključujući i rehabilitaciju povezanu sa zdravljem. Posebno, Države Članice će:

- (a) pružiti osobama sa invaliditetom isti raspon, kvalitet i standard besplatne ili dostupne zdravstvene njege i programa koji se nude drugim osobama, uključujući u okviru područja seksualnog i reproduktivnog zdravlja i javne zdravstvene programe za stanovništvo;
- (b) pružiti one zdravstvene usluge koje su posebno potrebne osobama sa invaliditetom zbog njihovih invaliditeta, uključujući rano identificiranje i intervencije gdje je to odgovarajuće, i usluge dizajnirane da minimiziraju i spriječe daljnje invaliditete, uključujući i ona među djecom i starijima;
- (c) pružiti ove zdravstvene usluge što je bliže moguće samim zajednicama u kojima osobe žive, uključujući i seoska područja;
- (d) zahtijevati od zdravstvenih radnika da osobama sa invaliditetom pruže njegu jednakog kvaliteta kao i drugima, uključujući na osnovu slobodnog i informiranog pristanka kroz, između ostalog, podizanje svijesti o ljudskim pravima, dostojanstvu, autonomiji i potrebama osoba sa invaliditetom kroz obuku i objavu etičkih standarda za javnu i privatnu zdravstvenu njegu;
- (e) zabraniti diskriminaciju protiv osoba sa invaliditetom u pružanju zdravstvenog osiguranja, i životnog osiguranja gdje je takvo osiguranje dozvoljeno državnim zakonom, koje će biti pruženo na fer i razuman način;
- (f) spriječiti diskriminirajuće uskraćivanje zdravstvene njege ili zdravstvenih usluga ili hrane i tečnosti na osnovu invaliditeta.

ČLAN 26

HABILITACIJA I REHABILITACIJA

1. Države Članice će poduzeti efektivne i odgovarajuće mjere, uključujući kroz vršnjačko obrazovanje i razmjenu iskustava među osobama u sličnim situacijama (peer support), da omoguće osobama sa invaliditetom da postignu i zadrže svoju maksimalnu neovisnost, cjelokupne fizičke, mentalne, socijalne i stručne kapacitete, kao i punu uključenost i učešće u svim aspektima života. S tim u vezi, Države Članice će organizirati, osnažiti i proširiti sveobuhvatne habilitacijske i rehabilitacijske usluge, posebno u području zdravstvenih, obrazovnih, socijalnih i usluga zapošljavanja, na način da usluge i programi habilitacije i rehabilitacije:

- (a) počinju u najranijem mogućem vremenskom periodu, i da su zasnovane na multidisciplinarnoj procjeni potreba i jakih strana pojedinca;
 - (b) usluge i programi rehabilitacije i podržavaju učešće i uključivanje u zajednicu i u sve aspekte društva, na dobrovoljnoj su osnovi, i dostupni su osobama sa invaliditetom što je moguće bliže njihovim vlastitim zajednicama, uključujući i u seoskim područjima.
2. Države Članice će promovirati razvoj osnovne obuke i daljnjeg usavršavanja za stručnjake i osoblje koji rade na rehabilitacijskim i rehabilitacijskim uslugama.
 3. Države Članice će promovirati dostupnost, znanje i korištenje pomoćnih uređaja i tehnologija, dizajniranih za osobe sa invaliditetom, a koje se odnose na rehabilitaciju i rehabilitaciju.

ČLAN 27

RAD I ZAPOSŁJAVANJE

1. Države Članice priznaju pravo osoba sa invaliditetom na rad, na osnovu jednakosti sa drugima; ovo obuhvata pravo na mogućnost zarade za život kroz posao koji slobodno izaberu ili prihvate na tržištu rada i u radnoj sredini koja je otvorena, inkluzivna i pristupačna osobama sa invaliditetom. Države Članice će zaštititi i promovirati ostvarivanje prava na rad, uključujući i za osobe koje zadobiju invaliditet tokom rada, kroz preduzimanje odgovarajućih koraka, uključujući kroz zakonodavstvo, da se, između ostalog:
 - (a) zabrani diskriminacija na osnovu invaliditeta u vezi sa svim pitanjima o oblicima zapošljavanja, uključujući uslove upošljavanja, unajmljivanja i primanja na posao, održavanja zaposlenja, napretka u karijeri i sigurne i zdrave uslove rada;
 - (b) zaštite prava osoba sa invaliditetom, na osnovu jednakosti sa drugima, na pravedne i povoljne uslove rada, uključujući jednake mogućnosti i jednaku nadoknadu za rad jednake vrijednosti, sigurne i zdrave uslove rada, uključujući zaštitu od zlostavljanja, i odštete u slučaju žalbe;
 - (c) osiguraju da su osobe sa invaliditetom u mogućnosti da ostvaruju svoja radnička i prava na udruživanje u sindikate na osnovu jednakosti sa drugima;
 - (d) omoguće osobama sa invaliditetom efektivan pristup opštim programima tehničke i stručne obuke, uslugama po pitanju pronalaženja radnog mjesta i kursevima za stručno usavršavanje;
 - (e) promoviraju mogućnosti zaposlenja i napretka u karijeri za osobe sa invaliditetom na tržištu rada, kao i pomoć u pronalaženju, dobijanju, zadržavanju i povratku na posao;
 - (f) promoviraju mogućnosti samozapošljavanja, poduzetništva, razvoja kooperativa i započinjanja vlastitih biznisa;
 - (g) zapošljavaju osobe sa invaliditetom u javnom sektoru;
 - (h) promoviraju zapošljavanje osoba sa invaliditetom u privatnom sektoru kroz odgovarajuću politiku i mjere, koje mogu uključiti programe pozitivne diskriminacije (afirmativne mjere), podsticajne i druge mjere;
 - (i) osiguraju pružanje odgovarajuće prilagodbe za osobe sa invaliditetom na radnom mjestu;

- (j) promoviraju sticanje radnog iskustva na otvorenom tržištu rada za osobe sa invaliditetom;
 - (k) promoviraju stručnu i profesionalnu rehabilitaciju, zadržavanje posla i programe povratka na posao za osobe sa invaliditetom.
2. Države Članice će osigurati da osobe sa invaliditetom nisu zarobljene ili u ropstvu, i da su zaštićene, na osnovu jednakosti sa drugima, od prisilnog ili obaveznog rada.

ČLAN 28

ADEKVATAN STANDARD ŽIVOTA I SOCIJALNA ZAŠTITA

1. Države Članice priznaju pravo osoba sa invaliditetom na adekvatan standard života za njih i za njihove porodice, uključujući adekvatnu hranu, odjeću, smještaj, kao i na stalno poboljšanje uslova života, i poduzeće odgovarajuće korake da zaštite i promoviraju ostvarivanje ovog prava bez diskriminacije na osnovu invaliditeta.
2. Države Članice priznaju pravo osoba sa invaliditetom na socijalnu zaštitu, i na uživanje tog prava bez diskriminacije na osnovu invaliditeta, i poduzeće odgovarajuće korake da zaštite i promoviraju ostvarivanje ovog prava, uključujući mjere da se:
 - (a) osigura jednak pristup za osobe sa invaliditetom uslugama čiste vode, i da se osigura pristup odgovarajućim i dostupnim uslugama, pomagalicama i drugoj pomoći za potrebe zasnovane na invaliditetu;
 - (b) osigura pristup osobama sa invaliditetom, naročito ženama i djevojkama sa invaliditetom i starijim osobama sa invaliditetom, programima socijalne zaštite i programima smanjenja siromaštva;
 - (c) osigura osobama sa invaliditetom i njihovim porodicama koje žive u situacijama siromaštva, pristup pomoći od strane Države kako bi se pokrili troškovi vezani za invaliditet, uključujući odgovarajuću obuku, savjetovanje, finansijsku pomoć i centre za privremenu njegu;
 - (d) osigura pristup programima javne stambene izgradnje za osobe sa invaliditetom;
 - (e) osigura jednak pristup pogodnostima i programima penzionisanja osoba sa invaliditetom.

ČLAN 29

UČEŠĆE U POLITIČKOM I JAVNOM ŽIVOTU

Države Članice će osobama sa invaliditetom garantirati njihova politička prava i mogućnost da ista uživaju na osnovu jednakosti sa drugima, i obavezuju se da će:

- (a) osigurati da osobe sa invaliditetom mogu efektivno i u potpunosti učestvovati u političkom i javnom životu na osnovu jednakosti sa drugima, direktno ili preko slobodno izabranih predstavnika, uključujući pravo i mogućnost za osobe sa invaliditetom da, između ostalog, glasaju i da budu birani kroz:
 - (i) osiguravanje da su procedure, objekti i materijali za glasanje odgovarajući, pristupačni i lako razumljivi i jednostavni za upotrebu;
 - (ii) zaštitu prava osoba sa invaliditetom na tajno glasanje na izborima i javnim referendumima bez zastrašivanja, i na učestvovanje na izborima i kandidiranje i izvršavanje svih javnih funkcija na svim nivoima vlasti, i omogućiće korištenje pomoćnih i novih tehnologija gdje je to odgovarajuće;

- (iii) garantiranje slobodnog izražavanja volje osoba sa invaliditetom kao birača i s tim u vezi, gdje je neophodno, na njihov zahtjev, dozvoliti pomoć pri glasanju od strane osobe po njihovom izboru.
- (b) aktivno promoviraju okruženje u kojem osobe sa invaliditetom mogu efektivno i u potpunosti učestvovati u vođenju javnih poslova, bez diskriminacije i na osnovu jednakosti sa drugima, i ohrabruju njihovo učešće u javnim poslovima, uključujući:
 - (i) učešće u nevladinim organizacijama i udruženjima koja se bave javnim i političkim životom u zemlji, te i u aktivnosti i vođenje političkih stranaka;
 - (ii) osnivanje i pridruživanje organizacijama osoba sa invaliditetom da predstavljaju osobe sa invaliditetom na međunarodnim, državnim, regionalnim i lokalnim nivoima.

ČLAN 30

UČEŠĆE U KULTURNOM ŽIVOTU, REKREACIJI, SLOBODNIM AKTIVNOSTIMA I SPORTU

1. Države Članice priznaju pravo osoba sa invaliditetom na učešće u kulturnom životu na osnovu jednakosti sa drugima, i poduzeće sve odgovarajuće mjere da osiguraju da osobe sa invaliditetom:
 - (a) uživaju pristup kulturnim materijalima u pristupačnim formatima;
 - (b) uživaju pristup televizijskim programima, filmovima, pozorištima i drugim kulturnim aktivnostima, u pristupačnim formatima;
 - (c) uživaju pristup mjestima gdje se odvijaju kulturne priredbe ili usluge, kao što su pozorišta, muzeji, bioskopi, biblioteke i turističke usluge, i uživaju, koliko je to moguće, pristup spomenicima i područjima od državnog kulturnog značaja.
2. Države Članice će poduzeti odgovarajuće mjere da omoguće osobama sa invaliditetom priliku da razviju i iskoriste svoje kreativne, umjetničke i intelektualne potencijale, ne samo za svoju ličnu korist, nego i za obogaćivanje čitavog društva.
3. Države Članice će poduzeti sve odgovarajuće korake, u skladu sa međunarodnim zakonom, da osiguraju da zakoni koji štite prava intelektualnog vlasništva ne predstavljaju nerazumne ili diskriminatorne barijere pristupu osoba sa invaliditetom kulturnim materijalima.
4. Osobe sa invaliditetom će imati pravo, na osnovu jednakosti sa drugima, na priznavanje i podršku njihovog specifičnog kulturnog i lingvističkog identiteta, uključujući znakovni jezik i kulturu gluhih osoba.
5. U cilju ostvarenja učešća osoba sa invaliditetom na osnovu jednakosti sa drugima, u rekreacijskim, slobodnim i sportskim aktivnostima, Države Članice će poduzeti odgovarajuće mjere kako bi:
 - (a) podstakle i promovirale učešće osoba sa invaliditetom u glavnim sportskim aktivnostima na svim nivoima, do najvećeg mogućeg nivo;
 - (b) osigurale da osobe sa invaliditetom imaju mogućnost da organiziraju, razvijaju i učestvuju u sportskim i rekreacijskim aktivnostima specifičnim za invaliditet, i s tim u vezi, ohrabre pružanje, na osnovu jednakosti sa drugima, odgovarajućih instrukcija, obuke i sredstava;
 - (c) osigurale da osobe sa invaliditetom imaju pristup sportskim, rekreativnim i turističkim objektima;

- (d) osigurale da djeca sa invaliditetom imaju jednak pristup i učestvuju u igri, rekreacijskim, slobodnim i sportskim aktivnostima, uključujući aktivnosti u okviru školskog sistema;
- (e) osigurale da osobe sa invaliditetom imaju pristup uslugama osoba koje se bave organiziranjem rekreacionih, turističkih, slobodnih i sportskih aktivnosti.

ČLAN 31

PRIKUPLJANJE PODATAKA I STATISTIKE

1. Države Članice obavezuju se da će prikupljati odgovarajuće informacije, uključujući statističke i podatke o istraživanju, kako bi bile u mogućnosti da formuliraju i primjene politiku za sprovođenje ove Konvencije. Proces prikupljanja i održavanja ovih informacija će biti:
 - (a) u skladu sa zakonom postavljenim mehanizmima zaštite kako bi osigurale povjerljivost i poštivanje privatnosti osoba sa invaliditetom, uključujući zakonodavstvo za zaštitu podataka;
 - (b) u skladu sa međunarodno prihvaćenim normama o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda i etičkih principa statističkih podataka.
2. Informacije prikupljene u skladu sa ovim članom će biti grupirane na odgovarajući način i koristiće se kao pomoć za ocjenjivanje primjene obaveza Država Članica prema ovoj Konvenciji i identificiranje i rješavanje barijera sa kojima se osobe sa invaliditetom suočavaju u ostvarivanju njihovih prava.
3. Države Članice će preuzeti odgovornost za raspodjelu ovih statistika i osiguraće da su iste pristupačne za osobe sa invaliditetom kao i za druge.

ČLAN 32

MEĐUNARODNA SARADNJA

1. Države Članice priznaju značaj međunarodne saradnje i njenog promoviranja, kao podrške naporima na državnom nivou na ostvarivanju svrhe i ciljeva ove Konvencije, i poduzeće odgovarajuće i efektivne mjere u vezi s tim, kako između Država, tako i, tamo gdje je to odgovarajuće, u partnerstvu sa relevantnim međunarodnim i regionalnim organizacijama i civilnim društvom, posebno sa organizacijama osoba sa invaliditetom. Takve mjere mogu uključivati, između ostalog:
 - (a) osiguravanje da međunarodna saradnja, uključujući i međunarodne programe razvoja, bude uključiva i pristupačna osobama sa invaliditetom;
 - (b) omogućavanje i podršku u izgradnji kapaciteta, uključujući kroz razmjenu i dijeljenje informacija, iskustava, programa obuke i pozitivnih praksi;
 - (c) omogućavanje saradnje u istraživanju i pristup naučnom i tehničkom znanju; i
 - (d) pružanje, kada je odgovarajuće, tehničke i ekonomske pomoći, uključujući omogućavanje pristupa i razmjenu pristupačnih i pomoćnih tehnologija, te kroz transfer tehnologija.
2. Odredbe ovog člana neće uticati na obaveze svake države članice da ispuni svoje obaveze u okviru Konvencije.

ČLAN 33

NADGLEDANJE I PRIMJENA NA NIVOU DRŽAVE

1. Države Članice će, u skladu sa svojim sistemom organizovanja, odrediti jedno ili više odgovornih kontakt tijela u okviru vlade za pitanja u vezi primjene ove Konvencije, i razmotriće mogućnost uspostave ili imenovanje koordinacionog mehanizma u okviru Vlade koji će olakšati aktivnosti u različitim sektorima i na različitim nivoima.
2. Države Članice će, u skladu sa svojim zakonskim i administrativnim sistemima, održavati, osnažiti, imenovati ili uspostaviti jedan ili više neovisnih mehanizama na nivou države, tamo gdje je to odgovarajuće, za promoviranje, zaštitu i nadgledanje primjene ove Konvencije. Prilikom imenovanja ili uspostavljanja tog mehanizma, Države Članice će uzeti u obzir principe koji se odnose na status i funkcioniranje državnih institucija za zaštitu i promoviranje ljudskih prava.
3. Civilno društvo, posebno osobe sa invaliditetom i organizacije koje ih predstavljaju, će biti uključeni i u potpunosti učestvovati u procesu nadgledanja.

ČLAN 34

KOMITET O PRAVIMA OSOBA SA INVALIDITETOM

1. Radi provođenja niže pomenutih funkcija biće ustanovljen Komitet za prava osoba sa invaliditetom (u daljem tekstu „Komitet“).
2. U trenutku kada ova Konvencija stupi na snagu, Komitet će se sastojati od 12 stručnjaka. Nakon dodatnih šezdeset ratificiranja ili pristupanja Konvenciji, članstvo Komiteta će se povećati za 6 članova, čime će se postići maksimalni broj od 18 članova.
3. Članovi Komiteta će služiti u svom ličnom kapacitetu i biće visokog moralnog ugleda sa priznatu stručnošću i iskustvom u oblastima uređenim ovom Konvencijom. Prilikom nominiranja svojih kandidata, Države Članice se pozivaju da detaljno razmotre odredbu naznačenu u stavu 3 član 4 ove Konvencije.
4. Države Članice će izabrati Članove Komiteta, pri tom vodeći računa o ravnomjernoj geografskoj zastupljenosti, zastupljenosti različitih civilizacija i glavnih pravnih sistema, uravnoteženoj zastupljenosti spolova i učešću stručnjaka sa invaliditetom.
5. Članovi Komiteta će biti izabrani tajnim glasanjem sa nominirane liste osoba, državljana date Države Članice tokom sastanaka Država Članica sazvanih od strane Generalnog Sekretara Ujedinjenih Nacija. Na tim sastancima, na kojima će dvije trećine Država Članica činiti kvorum, osobe izabrane u Komitet će biti one osobe koje će dobiti najveći broj glasova i apsolutnu većinu glasova predstavnika Država Članica koje su prisutne i koje glasaju.
6. Izbor prvih članova Komiteta će biti održan najkasnije šest mjeseci po stupanju ove Konvencije na snagu. Najkasnije četiri mjeseca prije datuma svakog izbora, Generalni Sekretar Ujedinjenih Nacija će poslati pismo Državama Članicama i pozvati ih da u roku od dva mjeseca predstave svoje nominacije. Generalni Sekretar će potom pripremiti listu svih nominiranih osoba po abecednom redu, uz naznaku Država Članica koje su ih nominirale, i podnijeti ga Državama Članicama ove Konvencije.

7. Članovi Komiteta će biti izabrani na period od četiri godine. Samo jednom će biti u mogućnosti za ponovni izbor. Pa ipak, mandat šestorice članova izabranih na prvim izborima će isteći nakon dvije godine; odmah nakon prvog izbora, imena tih šest članova će biti izabrana žrijebom od strane predsjedavajućeg sastanka iz paragrafa 5 ovog člana.
8. Izbor dodatnih šest članova Komiteta će biti održan prilikom redovnih izbora, u skladu sa relevantnim odredbama ovog člana.
9. Ukoliko član Komiteta premine ili podnese ostavku ili objavi da iz bilo kog drugog razloga on ili ona ne može više provoditi njegove ili njene dužnosti, Država Članica koja je nominirala tog člana će imenovati drugog stručnjaka koji posjeduje kvalifikacije i zadovoljava zahtjevima propisanim u relevantnim odredbama ovog člana, koji će služiti ostatak perioda.
10. Komitet će usvojiti svoj vlastiti Poslovnik o radu.
11. Generalni Sekretar Ujedinjenih Nacija će obezbijediti potrebno osoblje i prostorije za efektivno obavljanje dužnosti Komiteta prema ovoj Konvenciji, i sazvaće prvi sastanak Komiteta.
12. Uz odobrenje Generalne Skupštine, članovi Komiteta ustanovljenog u skladu sa ovom Konvencijom će dobijati nadoknade ih sredstava Ujedinjenih Nacija na osnovu uslova koje postavi Skupština, uzimajući u obzir značaj odgovornosti Komiteta.
13. Članovi Komiteta će imati pravo na pogodnosti, privilegije i imunitete kao i stručnjaci u misiji Ujedinjenih Nacija u skladu sa relevantnim dijelovima Konvencije o Privilegijama i Imunitetima Ujedinjenih Nacija.

ČLAN 35

IZVJEŠTAJI DRŽAVA ČLANICA

1. Svaka Država Članica će preko Generalnog Sekretara Ujedinjenih Nacija podnijeti Komitetu sveobuhvatan izvještaj o mjerama poduzetim za ostvarivanje njenih obaveza prema ovoj Konvenciji i o napretku postignutim s tim u vezi, u roku od dvije godine nakon stupanja na snagu ove Konvencije za datu Državu Članicu.
2. Države Članice će potom podnijeti dalje izvještaje najmanje jednom u četiri godine i kad god to Komitet zahtijeva.
3. Komitet će odlučiti o bilo kojim smjernicama koje su primjenjive na sadržaj izvještaja.
4. Država Članica koja je Komitetu podnijela sveobuhvatan prvi izvještaj ne treba, u svojim slijedećim izvještajima, ponavljati informacije koje je već pružila. Prilikom pripreme izvještaja za Komitet, Države Članice se pozivaju da to urade na jedan otvoren i transparentan način i da detaljno razmotre odredbu naznačenu u stavu 3 član 4 ove Konvencije.
5. Izvještaji mogu ukazati na faktore i poteškoće koje utiču na stepen ispunjavanja obaveza iz ove Konvencije.

ČLAN 36

RAZMATRANJE IZVJEŠTAJA

1. Komitet će razmotriti svaki podnijeti izvještaj, daće komentare i općenite preporuke na izvještaj koje smatra za shodno i prosljediće ih datoj Državi Članici. Država Članica može odgovoriti Komitetu na način koji nađe za shodno. Komitet može zahtijevati dodatne informacije od Država Članica koje su relevantne za primjenu ove Konvencije.

2. Ako Država Članica značajno kasni sa podnošenjem izvještaja, Komitet može obavijestiti datu Državu Članicu o potrebi da razmotri primjenu ove Konvencije u datoj Državi Članici, na osnovu pouzdanih informacija dostupnih Komitetu ako relevantni izvještaj nije podnešen u roku od tri mjeseca nakon obavještenja, i Komitet će pozvati Državu Članicu da učestvuje u takvom ispitivanju. Ukoliko Država Članica odgovori podnošenjem relevantnog izvještaja, primijenit će se odredbe paragrafa 1 ovog člana.
3. Generalni Sekretar Ujedinjenih Nacija će izvještaje staviti na raspolaganje svim Državama Članicama.
4. Države Članice će svoje izvještaje učiniti široko dostupnim javnosti u svojim zemljama i olakšati pristup prijedlozima i općenitim preporukama vezanim za date izvještaje.
5. Komitet će izvještaje Država Članica proslijediti, tamo gdje to smatra odgovarajućim, specijaliziranim agencijama, fondovima i programima Ujedinjenih Nacija, i drugim nadležnim tijelima, kako bi se bavio zahtjevom ili ukazivanjem na potrebu za pružanje tehničkog savjeta ili pomoći sadržanim u izvještajima, zajedno sa primjedbama i preporukama Komiteta, ako ih ima, na te zahtjeve ili naznake.

ČLAN 37

SARADNJA IZMEĐU DRŽAVA ČLANICA I KOMITETA

1. Svaka Država Članica će sarađivati sa Komitetom i pomoći članovima Komiteta u ispunjavanju njihovog mandata.
2. U svojim odnosima sa Državama Članicama, Komitet će razmotriti načine i sredstva za povećanje državnih kapaciteta za primjenu ove Konvencije, uključujući kroz međunarodnu saradnju.

ČLAN 38

ODNOS KOMITETA SA DRUGIM TIJELIMA

U cilju podsticanja efektivne primjene ove Konvencije i ohrabrivanja međunarodne saradnje u području uređenim ovom Konvencijom:

- (a) Specijalizirane agencije i drugi organi Ujedinjenih Nacija će biti ovlašteni da budu prisutni tokom razmatranja primjene onih odredbi ove Konvencije koje potpadaju u okvire njihovog mandata. Kad nađe za shodno, Komitet može pozvati specijalizirane agencije i druga nadležna tijela da daju stručno mišljenje o primjeni Konvencije u područjima koja potpadaju u okvire njihovih mandata. Komitet može pozvati specijalizirane agencije i druge organe Ujedinjenih Nacija da podnesu izvještaje o primjeni Konvencije u područjima kojima se bave.
- (b) Prilikom vršenja svog mandata, Komitet će se konsultirati, tamo gdje je to odgovarajuće, sa drugim relevantnim tijelima ustanovljenim međunarodnim sporazumima o ljudskim pravima, kako bi se osigurala dosljednost sa njihovim svojstvenim smjernicama za izvještavanje, prijedlozima i općenitim preporukama, i izbjegne dupliciranje i preklapanje u vršenju njihovih funkcija.

ČLAN 39

IZVJEŠTAJ KOMITETA

Komitet će svake dvije godine podnositi izvještaj Generalnoj Skupštini i Vijeću za ekonomska i socijalna pitanja o svojim aktivnostima, i može davati prijedloge i općenite preporuke zasnovane na ispitivanju izvještaja i informacijama zaprimljenim od strane Država Članica. Takvi prijedlozi i općenite preporuke će biti uključene u izvještaj Komiteta zajedno sa komentarima, ako ih ima, od strane Država Članica.

ČLAN 40

KONFERENCIJA DRŽAVA ČLANICA

1. Države Članice će se redovno sastajati na Konferenciji Država Članica kako bi razmotrile bilo koje pitanje u vezi sa primjenom ove Konvencije.
2. Generalni Sekretar Ujedinjenih Nacija će sazvati Konferenciju Država Članica ne kasnije od šest mjeseci od dana stupanja na snagu ove Konvencije. Generalni Sekretar Ujedinjenih Nacija će naredne sastanke sazivati svake dvije godine ili u skladu odluke Konferencije Država Članica.

ČLAN 41

DEPOZITER

Generalni Sekretar Ujedinjenih Nacija određen je za depozitera ove Konvencije.

ČLAN 42

POTPISIVANJE

Ova Konvencija će biti otvorena za potpisivanje svim Državama i Regionalnim organizacijama za integraciju u sjedištu Ujedinjenih Nacija u Njujorku sa danom 30. mart 2007. godine.

ČLAN 43

SAGLASNOST O OBAVEZI

Ova Konvencija će biti predmet ratificiranja od strane Države potpisnice i zvaničnoj potvrdi Regionalne organizacije za integraciju koja je potpisnica. Konvencija će biti otvorena za pristupanje bilo kojoj Državi ili Regionalnoj organizaciji za integraciju koja nije potpisala Konvenciju.

ČLAN 44

REGIONALNE ORGANIZACIJE ZA INTEGRACIJU

1. "Regionalna organizacija za integraciju" će podrazumijevati organizaciju uspostavljenu od strane suverenih Država u datoj Regiji, kojoj su njene Države Članice prenijele nadležnost u vezi sa pitanjima koja su regulisana ovom Konvencijom. Takve organizacije će u svojim zvaničnim instrumentima o potvrdi ili pristupanju, naglasiti obim njihove nadležnosti u vezi sa pitanjima koja su regulisana ovom Konvencijom. Zatim će te organizacije obavijestiti depozitera o bilo kakvim suštinskim promjenama obima njihove nadležnosti.
2. Pominjanje „Država Članica“ u ovoj Konvenciji će se primjenjivati i na takve organizacije u okviru granica njihove nadležnosti.
3. Za potrebe paragrafa 1 Člana 45 i paragrafa 2 i 3 Člana 47, bilo koji instrument deponovan od strane Regionalne organizacije za integraciju neće biti uračunat.
4. Regionalne organizacije za integraciju mogu, u pitanjima u okviru njihove nadležnosti, ostvariti pravo glasa na Konferenciji Država Članica, sa brojem glasova koji je jednak broju njihovih Država članica koje su Članice ove Konvencije. Ovakve organizacije neće moći ostvariti svoje pravo na glasanje ako bilo koja od njenih Država članica iskoristi to pravo, i obrnuto.

ČLAN 45

STUPANJE NA SNAGU

1. Ova Konvencija će stupiti na snagu tridesetog dana od datuma deponovanja dvadesetog instrumenta o ratifikaciji ili pristupanju.
2. Za svaku Državu ili Regionalnu organizaciju za integraciju koja ratificira, zvanično potvrdi ili pristupi Konvenciji poslije deponovanja dvadesetog instrumenta o ratifikaciji ili pristupanju, Konvencija će stupiti na snagu tridesetog dana nakon što država deponuje svoj instrument o ratifikaciji ili pristupanju.

ČLAN 46

REZERVE

1. Rezerve nespojive sa ciljem i svrhom ove Konvencije neće biti dozvoljene.
2. Rezerve mogu biti povučene u bilo koje vrijeme.

ČLAN 47

AMANDMANI

1. Svaka Država Članica može predložiti amandman na ovu Konvenciju i dostaviti ga Generalnom Sekretaru Ujedinjenih Nacija. Generalni Sekretar će potom proslijediti bilo koji predloženi amandman Državama Članicama, sa zahtjevom da se izjasne da li žele konferenciju Država Članica radi razmatranja i odlučivanja o prijedlozima. U slučaju da se, u roku od četiri mjeseca od datuma slanja takvog prijedloga, najmanje jedna trećina Država Članica opredijeli za takvu konferenciju, Generalni Sekretar će sazvati konferenciju pod pokroviteljstvom Ujedinjenih Nacija. Svaki amandman usvojen dvotrećinskom većinom prisutnih Država Članica koje su glasale na konferenciji će biti podnešen od strane Generalnog Sekretara na odobrenje Generalnoj Skupštini Ujedinjenih Nacija a onda na prihvatanje svim Državama Članicama.
2. Amandman usvojen i odobren u skladu sa paragrafom 1 ovog člana će stupiti na snagu tridesetog dana od dana kada broj deponovanih instrumenata o prihvatanju dostigne dvije trećine od ukupnog broja Država Članica u trenutku usvajanja amandmana. Nakon toga, amandman će stupiti na snagu za bilo koju Državu Članicu tridesetog dana od dana kada je ta Država Članica deponovala instrument o prihvatanju. Amandman će biti obavezujući samo za one Države Članice koje su ga prihvatile.
3. Ukoliko Konferencija Država Članica odluči putem konsenzusa, amandman usvojen i odobren u skladu sa paragrafom 1 ovog člana koji se isključivo odnosi na Članove 34, 38, 39 i 40, će stupiti na snagu za sve Države Članice tridesetog dana od dana kada broj deponovanih instrumenata o prihvatanju dostigne broj od dvije trećine Država Članica koje su bile Članice u trenutku usvajanja amandmana.

ČLAN 48

POVLAČENJE IZ KONVENCIJE

Država Članica se može povući iz ove Konvencije pismenim obavještenjem Generalnom Sekretaru Ujedinjenih Nacija. Povlačenje postaje efektivno godinu dana od dana prijema obavijesti od strane Generalnog Sekretara.

ČLAN 49

PRISTUPAČAN FORMAT

Tekst ove Konvencije će biti dostupan u pristupačnim formatima.

ČLAN 50

AUTENTIČNOST TEKSTOVA

Arapski, kineski, engleski, francuski, ruski i španski tekstovi ove Konvencije će biti jednako vjerodostojni.

U SVJEDOČENJU TOGA, niže potpisani opunomoćenici, punovažno ovlašteni od strane svojih Vlada, potpisali su ovu Konvenciju.

Opcionalni Protokol na Konvenciju o pravima osoba sa invaliditetom

Države Članice ovog Protokola saglasne su o slijedećem:

Član 1

1. Država Članica ovog Protokola („Država Članica“) priznaje nadležnost Komiteta o pravima osoba sa invaliditetom („Komitet“) da primi i razmotri predstavke podnijete od strane ili u ime pojedinaca ili grupa pojedinaca u okviru njihove nadležnosti koji tvrde da su žrtve kršenja odredbi Konvencije od strane date Države Članice.
2. Komitet neće primiti niti jednu predstavku koja se odnosi na Državu Članicu Konvencije koja nije članica ovog Protokola.

Član 2

Komitet će odbaciti predstavku kao neprihvatljivu kada:

- (a) je predstavka anonimna;
- (b) predstavka predstavlja zloupotrebu prava za podnošenje takvih predstavki ili je nespojiva sa odredbama ove Konvencije;
- (c) je isto pitanje već ispitano od strane Komiteta ili je bilo ili se ispituje u okviru drugog postupka međunarodnog istraživanja ili sporazuma;
- (d) nisu iscrpljena sva dostupna pravna rješenja u domaćem pravosuđu. Ovo pravilo se neće primjenjivati u slučajevima gdje je primjena pravnih rješenja neumjereno produžena ili je je očito da ta pravna rješenja neće imati efekta;
- (e) je očigledno pogrešno zasnovana ili nedovoljno potvrđena; ili kada

- (f) su se činjenice koje su predmet predstavke desile prije stupanja na snagu ove Konvencije za datu Državu Članicu osim ako se te činjenice nisu nastavile do tog datuma.

Član 3

Vodeći računa o odredbama Člana 2 ovog Protokola, Komitet će bilo koje podnešene predstavke u povjerljivosti dostaviti na pažnju Države Članice. U roku od šest mjeseci, Država koja je primila te predstavke će Komitetu dostaviti pisano objašnjenje ili izjave koje pojašnjavaju pitanje i pravno rješenje, ako postoji, koje je Država možda preuzela.

Član 4

1. U bilo kom trenutku poslije prijema predstavke i prije određivanja zakonskih prava koja su postignuta, Komitet može datoj Državi Članici dostaviti zahtjev na hitno razmatranje da Država Članica u međuvremenu poduzme one privremene mjere koje mogu biti potrebne radi izbjegavanja nanošenja moguće nepopravljive štete žrtvi ili žrtvama navodnog kršenja.
2. U slučajevima kada Komitet koristi svoju diskreciju prema paragrafu 1 ovog člana, to ne podrazumijeva rješenje o prihvatljivosti ili o zakonskim pravima predstavke.

Član 5

Komitet će održavati zatvorene sjednice prilikom ispitivanja predstavke prema ovom Protokolu. Nakon ispitivanja predstavke, Komitet će svoje prijedloge i preporuke, ako ih ima, prenijeti datoj Državi Članici i podnosiocu date predstavke.

Član 6

1. U slučaju da Komitet dođe do pouzdanih informacija koje ukazuju na ozbiljna ili sistematična kršenja prava propisanih u Konvenciji od strane Države Članice, Komitet će pozvati datu Državu Članicu da sarađuje prilikom ispitivanja informacije i da u tom pogledu podnese primjedbe u vezi sa datom informacijom.
2. Uzimajući u obzir bilo kakve primjedbe koje je Država Članica podnijela, kao i bilo koje druge pouzdane dostupne informacije, Komitet može odrediti jednog ili više svojih članova da sprovedu istragu i hitno podnesu izvještaj Komitetu. Uz nalog i uz pristanak Države Članice, istraga može uključivati i posjetu teritoriji te Države Članice.
3. Nakon ispitivanja rezultata takve istrage, Komitet će te rezultate prenijeti datoj Državi Članici zajedno sa bilo kakvim komentarima i preporukama.
4. Data Država Članica će Komitetu, u roku od šest mjeseci od prijema rezultata, komentara i preporuka od strane Komiteta, podnijeti svoje primjedbe.
5. Istraga će biti provedena povjerljivo a od Države Članice će se tražiti saradnja u svim fazama postupka.

Član 7

1. Komitet može pozvati datu Državu Članicu da u svoj izvještaj uključi detalje o bilo kojim mjerama preduzetim kao odgovor na provedenu istragu shodno članu 6 ovog Protokola na osnovu Člana 35 Konvencije.
2. Po isteku roka od šest mjeseci iz paragrafa 4 član 6, Komitet može, ako je potrebno, pozvati datu Državu Članicu da obavijesti Komitet o mjerama preduzetim kao odgovor na istragu.

Član 8

Svaka Država Članica može, u vrijeme potpisivanja ili ratificiranja ovog Protokola ili prilikom pristupanja, proglasiti da ne priznaje nadležnost Komiteta sadržanu u članovima 6 i 7.

Član 9

Generalni Sekretar Ujedinjenih Nacija će biti depoziter ovog Protokola.

Član 10

Ovaj Protokol će biti otvoren za potpisivanje svim Državama i Regionalnim organizacijama za integraciju Konvencije u sjedištu Ujedinjenih Nacija u Njujorku sa danom 30. mart 2007. godine.

Član 11

Ovaj Protokol podliježe ratificiranju od strane Država potpisnica ovog Protokola koje su ratificirale ili pristupile Konvenciji. Protokol će biti otvoren za zvaničnu potvrdu Regionalnih organizacija za integraciju koje su potpisnice ovog Protokola koje su zvanično potvrdile ili pristupile Konvenciji. Protokol će biti otvoren za pristupanje svim Državama ili Regionalnim organizacijama za integraciju koje su ratificirale, zvanično potvrdile ili pristupile Konvenciji a nisu potpisale Protokol.

Član 12

1. "Regionalna integracijska organizacija" će podrazumijevati organizaciju uspostavljenu od strane suverenih Država u datoj Regiji, kojoj su njene Države Članice prenijele nadležnost u vezi sa pitanjima koja su regulisana Konvencijom i ovim Protokolom. Takve organizacije će u svojim zvaničnim instrumentima o potvrdi ili pristupanju, naglasiti obim njihove nadležnosti u vezi sa pitanjima koja su regulisana ovom Konvencijom i ovim Protokolom. Zatim će te organizacije obavijestiti depozitera o bilo kakvim suštinskim promjenama obima njihove nadležnosti.
2. Pominjanje „Država Članica“ u ovom Protokolu će se primjenjivati i na takve organizacije u okviru granica njihove nadležnosti.
3. Za potrebe paragrafa 1 Član 13 i paragrafa 2 Član 15, bilo koji instrument deponovan od strane Regionalne organizacije za integraciju neće biti uračunat.
4. Regionalne organizacije za integraciju mogu, u pitanjima u okviru njihove nadležnosti, ostvariti pravo glasa na Konferenciji Država Članica, sa brojem glasova koji je jednak broju njihovih Država članica koje su Članice ovog Protokola. Ovakve organizacije neće moći ostvariti svoje pravo na glasanje ako bilo koja od njenih Država članica iskoristi to pravo, i obrnuto.

Član 13

1. Poslije stupanja Konvencije na snagu, ovaj Protokol će stupiti na snagu tridesetog dana od datuma deponovanja desetog instrumenta o ratifikaciji ili pristupanju.
2. Za svaku Državu ili Regionalnu organizaciju za integraciju koja ratificira, zvanično potvrdi ili pristupi Protokolu poslije deponovanja desetog instrumenta o ratifikaciji ili pristupanju, Protokol će stupiti na snagu tridesetog dana nakon što država deponuje svoj instrument o ratifikaciji ili pristupanju.

Član 14

1. Rezerve nespojive sa ciljem i svrhom ovog Protokola neće biti dozvoljene.
2. Rezerve mogu biti povučene u bilo koje vrijeme.

Član 15

1. Svaka Država Članica može predložiti amandman na ovaj Protokol i dostaviti ga Generalnom Sekretaru Ujedinjenih Nacija. Generalni Sekretar će potom proslijediti bilo koji predloženi amandman Državama Članicama, sa zahtjevom da se izjasne žele li sastanak Država Članica radi razmatranja i odlučivanja o prijedlozima. U slučaju da se, u roku od četiri mjeseca od datuma slanja takvog prijedloga, najmanje jedna trećina Država Članica opredijeli za takav sastanak, Generalni Sekretar će sazvati sastanak pod pokroviteljstvom Ujedinjenih Nacija. Svaki amandman usvojen dvotrećinskom većinom prisutnih Država Članica koje su glasale Generalni Sekretar će podnijeti Generalnoj Skupštini na odobrenje a onda na prihvatanje svim Državama Članicama.
2. Amandman usvojen i odobren u skladu sa paragrafom 1 ovog člana će stupiti na snagu tridesetog dana od dana kada broj deponovanih instrumenata o prihvatanju dostigne dvije trećine od ukupnog broja Država Članica u trenutku usvajanja amandmana. Nakon toga, amandman će stupiti na snagu za bilo koju Državu Članicu tridesetog dana od dana kada je ta Država Članica deponovala instrument o prihvatanju. Amandman će biti obavezujući samo za one Države Članice koje su ga prihvatile.

Član 16

Država Članica se može povući iz ovog Protokola pismenim obavještenjem Generalnom Sekretaru Ujedinjenih Nacija. Povlačenje postaje efektivno godinu dana od dana prijema obavijesti od strane Generalnog Sekretara.

Član 17

Tekst ovog Protokola će biti dostupan u pristupačnim formatima.

Član 18

Arapski, kineski, engleski, francuski, ruski i španski tekstovi ovog Protokola će biti jednako vjerodostojni.

U SVJEDOČENJU TOGA, niže potpisani opunomoćenici, punovažno ovlašteni od strane svojih Vlada, potpisali su ovaj Protokol.